

19.2.2010

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΠΡΟΣ ΤΑ ΜΕΛΗ

Θέμα: **Αναφορά 1097/2009, του Alexander Junger, αυστριακής ιθαγένειας, σχετικά με την προτεινόμενη ανταλλαγή τραπεζικών δεδομένων μεταξύ της ΕΕ και των Ηνωμένων Πολιτειών, με την πρόφαση της καταπολέμησης της τρομοκρατίας**

1. Περίληψη της αναφοράς

Ο αναφέρων θεωρεί ότι η πρόταση αποκάλυψης τραπεζικών δεδομένων στις αρχές των ΗΠΑ –με την πρόφαση της καταπολέμησης της τρομοκρατίας– συνιστά παραβίαση του τραπεζικού απορρήτου και της προσωπικής ακεραιότητας των ευρωπαίων πολιτών.

2. Παραδεκτό

Χαρακτηρίστηκε παραδεκτή στις 19 Νοεμβρίου 2009. Η Επιτροπή κλήθηκε να παράσχει πληροφορίες (άρθρο 202, παράγραφος 6, του Κανονισμού).

3. Απάντηση της Επιτροπής, που ελήφθη στις 19 Φεβρουαρίου 2010.

Ο αναφέρων ισχυρίζεται ότι η αποκάλυψη τραπεζικών δεδομένων στις αρχές των ΗΠΑ συνιστά παραβίαση του τραπεζικού απορρήτου. Αμφισβητεί την αξία του προγράμματος παρακολούθησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (TFTP) των ΗΠΑ και επικρίνει τις προληπτικές υποψίες όλων.

Το TFTP υφίσταται εδώ και οκτώ χρόνια. Δημιουργήθηκε από το Υπουργείο Οικονομικών των ΗΠΑ λίγο μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου 2001. Το TFTP βασίζεται στις κανονιστικές αρχές των ΗΠΑ, στις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και σε συναφείς εκτελεστικές εντολές. Μια σειρά δημοσιευμάτων Τύπου το 2006 αποκάλυψε την ύπαρξη του TFTP και οδήγησε σε επικρίσεις διότι το TFTP δεν

λάμβανε υπόψη τη νομοθεσία περί προστασίας δεδομένων της ΕΕ. Προκειμένου να αντιμετωπίσει τις εν λόγω ανησυχίες, η γερμανική Προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πρώτο εξάμηνο του 2007), με την υποστήριξη της Επιτροπής, διαπραγματεύτηκε ένα σύνολο δεσμεύσεων με το Υπουργείο Οικονομικών των ΗΠΑ όσον αφορά τον τρόπο επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προερχόμενων από την ΕΕ στο πλαίσιο του TFTP. Οι εν λόγω δεσμεύσεις δημοσιεύτηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης τον Ιούλιο του 2007 (C 166/18 της 20.7.2007) και περιλαμβάνουν, παραδείγματος χάριν, αυστηρό περιορισμό της χρήσης των δεδομένων αποκλειστικά για αντιτρομοκρατικούς σκοπούς, απαγόρευση εξόρυξης δεδομένων και υποχρεώσεις διαγραφής δεδομένων εντός καθορισμένων χρονικών πλαισίων. Επιπλέον, το κατάστημα των ΗΠΑ της SWIFT προσχώρησε στο πρόγραμμα «Ασφαλούς λιμένα» που πιστοποιεί επαρκές επίπεδο προστασίας των δεδομένων και επιτρέπει τη μεταβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την Κοινότητα στις ΗΠΑ για εμπορικούς σκοπούς.

Μια αξιολόγηση της αξίας του TFTP για την ασφάλεια της ΕΕ καθώς και της εφαρμογής των δεσμεύσεων των ΗΠΑ πραγματοποιήθηκε από τον γάλλο δικαστή αντιτρομοκρατίας κ. Jean-Louis Bruguière στην έκθεσή του προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Δεκέμβριο του 2008. Η έκθεση συμπέρανε ότι το TFTP ήταν πολύ σημαντικό για τα κράτη μέλη της ΕΕ στις προσπάθειές τους για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Πάνω από 1450 στοιχεία που προήλθαν από το TFTP έχουν διαβιβαστεί μέχρι σήμερα στις κυβερνήσεις της Ευρώπης και 800 έχουν διαβιβαστεί σε μη ευρωπαϊκές κυβερνήσεις, ενώ πάνω από 100 νέα στοιχεία που προήλθαν από το TFTP παρασχέθηκαν σε χώρες της ΕΕ από τον Ιανουάριο έως τον Σεπτέμβριο του 2009. Συγκεκριμένα παραδείγματα των οφελών των πληροφοριών που προέρχονται από το TFTP περιλαμβάνουν τα εξής:

(i) Οι πληροφορίες του TFTP παρείχαν σημαντική βοήθεια στις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις κατά τη διεξαγωγή ερευνών για το υποκινούμενο από την Αλ Κάιντα σχέδιο επίθεσης σε υπερατλαντικές πτήσεις αεροπορικών εταιρειών που ταξιδεύουν μεταξύ της ΕΕ και των Ηνωμένων Πολιτειών. Οι πληροφορίες του TFTP παρείχαν νέα στοιχεία, επιβεβαίωσαν ταυτότητες και αποκάλυψαν σχέσεις μεταξύ ατόμων υπεύθυνων για το εν λόγω τρομοκρατικό σχέδιο. Στα μέσα Σεπτεμβρίου 2009, τρία άτομα καταδικάστηκαν στο Ηνωμένο Βασίλειο σε ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 30 ετών για καθένα εξ αυτών.

(ii) Στις αρχές του 2009, πληροφορίες προερχόμενες από το TFTP χρησιμοποιήθηκαν για τον εντοπισμό οικονομικής δραστηριότητας ενός μέλους της Αλ Κάιντα με έδρα στην Ευρώπη που διαδραμάτιζε κάποιον ρόλο στον σχεδιασμό εικαζόμενης επίθεσης σε αεροσκάφος. Οι πληροφορίες διαβιβάστηκαν στις κυβερνήσεις χωρών της Ευρώπης και της Μέσης Ανατολής.

(iii) Το καλοκαίρι του 2007, το TFTP χρησιμοποιήθηκε για τον εντοπισμό οικονομικών δραστηριοτήτων μελών της οργάνωσης Islamic Jihad Union (IJU) στη Γερμανία. Οι εν λόγω πληροφορίες συνέβαλαν στη διερεύνηση και τη συνακόλουθη σύλληψη μελών της IJU που σχεδίαζαν επιθέσεις σε τοποθεσίες της Γερμανίας. Το TFTP εξακολούθησε να παρέχει πρόσθετες χρήσιμες πληροφορίες στις γερμανικές αρχές μετά τις συλλήψεις. Οι συλληφθέντες τελικά ομολόγησαν.

Η αξία του TFTP έγινε αποδεκτή από όλα τα κράτη μέλη όταν ενέκριναν ομόφωνα την

εντολή του Συμβουλίου για διαπραγματεύσεις της συμφωνίας ΕΕ-ΗΠΑ. Στις αρχές του 2010, ο δικαστής Bruguère θα εκπονήσει μια δεύτερη έκθεση η οποία θα πραγματεύεται περαιτέρω την αξία των πληροφοριών που προέρχονται από το TFTP για την ασφάλεια της ΕΕ.

Στα τέλη του 2009, η SWIFT εφάρμοσε τη νέα της «αρχιτεκτονική συστήματος». Για τον σκοπό αυτόν, η SWIFT διατήρησε τους υφιστάμενους διακομιστές της με έδρα στην ΕΕ και στις ΗΠΑ και έθεσε σε λειτουργία ένα νέο κέντρο επιχειρήσεων στην Ελβετία. Το καθαρό αποτέλεσμα της νέας αυτής ρύθμισης είναι ότι ένας σημαντικός όγκος δεδομένων που στο παρελθόν λαμβάνονταν από το Υπουργείο Οικονομικών των ΗΠΑ στο πλαίσιο του TFTP δεν αποθηκεύονται πλέον και δεν εμπίπτουν πλέον στη δικαιοδοσία της κυβέρνησης των Ηνωμένων Πολιτειών. Κατά συνέπεια, τα στοιχεία μηνυμάτων χρηματοπιστωτικών πληρωμών και τα συναφή δεδομένα αποθηκεύονται στην επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μπορούν να καταστούν διαθέσιμα μόνο κατόπιν αιτήματος του Υπουργείου Οικονομικών των ΗΠΑ.

Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι το TFTP εξακολουθεί να παράγει τα προαναφερθέντα οφέλη ασφαλείας για την ΕΕ και τον ευρύτερο κόσμο, ήταν απαραίτητη η σύναψη μιας διεθνούς συμφωνίας που να επιτρέπει τα σχετικά στοιχεία μηνυμάτων χρηματοοικονομικής φύσεως να εξακολουθούν να καθίστανται διαθέσιμα στο Υπουργείο Οικονομικών των ΗΠΑ. Συνεπώς, τον Ιούλιο του εν λόγω έτους, τα 27 κράτη μέλη του Συμβουλίου ενέκριναν ομόφωνα μια εντολή καθώς και κατευθυντήριες οδηγίες διαπραγματεύσεων για μια συμφωνία ΕΕ-ΗΠΑ για τη διαβίβαση στοιχείων μηνυμάτων χρηματοοικονομικής φύσεως για τους σκοπούς του TFTP. Η διαπραγματευτική ομάδα της ΕΕ τελούσε υπό τη σουηδική Προεδρία με τη συνδρομή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Τον Σεπτέμβριο του 2009, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε το ψήφισμά του σχετικά με μια σχεδιαζόμενη συμφωνία ΕΕ-ΗΠΑ για τη διαβίβαση δεδομένων χρηματοπιστωτικών πληρωμών για τους σκοπούς του TFTP. Το ψήφισμα ορίζει ότι η συμφωνία πρέπει να έχει μικρή διάρκεια ισχύος, ότι η επεξεργασία χρηματοπιστωτικών δεδομένων πρέπει να πραγματοποιείται αποκλειστικά για αντιτρομοκρατικούς σκοπούς και ότι οι αιτήσεις δεδομένων πρέπει να βασίζονται σε συγκεκριμένες, στοχευμένες περιπτώσεις και να υπόκεινται σε δικαστική εξουσιοδότηση.

Έπειτα από πολλούς γύρους διαπραγματεύσεων, το Συμβούλιο ενέκρινε στις 30 Νοεμβρίου μια απόφαση για την υπογραφή, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής σχετικά με την επεξεργασία και τη διαβίβαση μηνυμάτων χρηματοοικονομικής φύσεως από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής για σκοπούς του Προγράμματος Παρακολούθησης της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας («Ενδιάμεση Συμφωνία»). Πριν από τη σύναψη της ενδιάμεσης συμφωνίας, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα έπρεπε να δώσει τη συγκατάθεσή του – την οποία αρνήθηκε στη σύνοδο Ολομέλειας του Φεβρουαρίου του 2010. Η συμφωνία προέβλεπε προσωρινή εφαρμογή από την 1η Φεβρουαρίου 2010 (ημερομηνία κατά την οποία τίθεται σε ισχύ η συμφωνία αμοιβαίας νομικής συνδρομής ΕΕ-ΗΠΑ) και με μέγιστη διάρκεια ισχύος 9 μηνών. Θα είχε, επομένως, λήξει και παύσει να ισχύει στις 31 Οκτωβρίου 2010 ή νωρίτερα. Η Επιτροπή σκόπευε να προτείνει μια νέα εντολή στις αρχές του 2010 για μεταγενέστερη συμφωνία βάσει της Συνθήκης της Λισαβόνας με ακόμη μεγαλύτερες διασφαλίσεις όσον αφορά την προστασία δεδομένων και ακόμη μεγαλύτερη συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Στο μεταξύ, θα απαιτούνταν η

ύπαρξη μιας ενδιάμεσης συμφωνίας προκειμένου να διασφαλιστεί ότι δεν υπάρχει παρέλευση της κάλυψης του TFTP που θα στερούσε πλέον από την ΕΕ σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τρομοκρατικές επιθέσεις ή έρευνες.

Η ενδιάμεση συμφωνία περιείχε σημαντικές διασφαλίσεις για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που διαβιβάζονται στο πλαίσιο της συμφωνίας. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονταν, παραδείγματος χάριν, η αυστηρή απαγόρευση της χρήσης των δεδομένων για οποιονδήποτε σκοπό πέρα από την πρόληψη, τη διερεύνηση, τον εντοπισμό ή τη δίωξη της τρομοκρατίας ή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, η αυστηρή απαγόρευση κάθε μορφής εξόρυξης δεδομένων και η υποχρέωση παροχής αποτελεσματικών ένδικων μέσων. Η ενδιάμεση συμφωνία απαιτούσε από το Υπουργείο Οικονομικών να εντοπίζει δεδομένα που δεν ήταν πλέον απαραίτητα για αντιτρομοκρατικούς σκοπούς και να τα διαγράφει. Σε άλλες περιπτώσεις, τα δεδομένα που τηρούνταν στη βάση δεδομένων του TFTP έπρεπε γενικά να διαγράφονται εντός πέντε ετών από την παραλαβή τους. Η ενδιάμεση συμφωνία επέβαλε αυστηρές υποχρεώσεις για την ασφάλεια των δεδομένων και τα πρόσωπα που έχουν το δικαίωμα πρόσβασης σε δεδομένα του TFTP.

Μία από τις σημαντικότερες διασφαλίσεις ήταν ότι προκειμένου να μπορούν τα δεδομένα του TFTP να καταστούν διαθέσιμα στις ΗΠΑ, το Υπουργείο Οικονομικών των ΗΠΑ θα έπρεπε να είχε εκδώσει αίτηση βάσει μιας εν εξελίξει έρευνας σχετικά με συγκεκριμένη συμπεριφορά συναφή με τρομοκρατικά εγκλήματα που είχαν διαπραχθεί ή σε περιπτώσεις που, βάσει ήδη υφιστάμενων πληροφοριών ή αποδεικτικών στοιχείων, συνέτρεχε λόγος να θεωρηθεί ότι θα μπορούσαν να είχαν διαπραχθεί. Απουσία τέτοιου είδους καλά τεκμηριωμένης αίτησης, δεν μπορούσαν να διατεθούν δεδομένα στις ΗΠΑ. Η εν λόγω υποχρέωση θα υπόκειτο σε επαλήθευση από τη δικαστική αρχή του κράτους μέλους στο οποίο απευθύνεται η αίτηση καθώς και εξωτερικό έλεγχο και επισημαίνει ότι το TFTP μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο σε περίπτωση που υπάρχουν ευαπόδεικτες και εύλογες υποψίες ότι ένα αναγνωρισμένο άτομο εμπλέκεται σε τρομοκρατικές ενέργειες ή τη χρηματοδότηση αυτών.

Η διευκόλυνση του τραπεζικού απορρήτου γίνεται αποδεκτή ως απαραίτητο και αναλογικό μέτρο για την καταπολέμηση σοβαρών εγκλημάτων συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Αυτό καταδεικνύεται, παραδείγματος χάριν, από την οδηγία 2005/60/EK της 26ης Οκτωβρίου 2005 σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας καθώς και από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1781/2006 της 15ης Νοεμβρίου 2006 περί των πληροφοριών για τον πληρωτή που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών. Η συμφωνία ΕΕ-ΗΠΑ σχετικά με την επεξεργασία και τη διαβίβαση στοιχείων μηνυμάτων χρηματοοικονομικής φύσεως από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής για σκοπούς του TFTP περιλαμβάνει σημαντικές διασφαλίσεις όσον αφορά την πρόσβαση σε στοιχεία μηνυμάτων χρηματοοικονομικής φύσεως, γεγονός που τονίζει την αναλογική προσέγγιση που ακολουθείται από την ενδιάμεση συμφωνία.

Συμπέρασμα

Η ενδιάμεση συμφωνία επεδίωξε την εξεύρεση της κατάλληλης ισορροπίας μεταξύ μέτρων απαραίτητων για την κατοχύρωση αφενός της ασφάλειας της ΕΕ και αφετέρου της

προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η συμφωνία θα είχε μικρή διάρκεια ισχύος, θα απαγόρευε τη χρήση στοιχείων μηνυμάτων χρηματοοικονομικής φύσεως για σκοπούς άλλους από την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και θα καθιστούσε σαφές ότι αιτήματα για τη διαβίβαση στοιχείων πρέπει να βασίζονται σε συγκεκριμένες, στοχευμένες περιπτώσεις και να υπόκεινται σε δικαστική εξουσιοδότηση. Πάνω απ' όλα, τα δεδομένα του TFTP δεν θα υπόκειντο σε ανοικτή αναζήτηση και θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνον αν είχε αποδειχθεί άμεση σύνδεση με τρομοκρατικά εγκλήματα ή με τη χρηματοδότηση τρομοκρατικών εγκλημάτων. Η αναλογικότητα της ενδιάμεσης συμφωνίας, συμπεριλαμβανομένης της συμμόρφωσης με τις δεσμεύσεις περί προστασίας δεδομένων και μια αξιολόγηση της συνεχούς αξίας του TFTP για την ασφάλεια της ΕΕ θα αποτελούσε αντικείμενο ενδεδειγμένης εξέτασης εκ μέρους της ΕΕ που θα διεξαγόταν το 2010 από αντιπροσώπους των αρχών προστασίας δεδομένων των κρατών μελών, μεταξύ άλλων.

Το TFTP είναι απαραίτητο για την ευρωπαϊκή ασφάλεια. Το κενό ασφαλείας που δημιουργήθηκε από την απόρριψη της ενδιάμεσης συμφωνίας πρέπει να καλυφθεί. Η διαβίβαση δεδομένων θα μπορούσε επίσης να συμφωνηθεί και σε διμερές επίπεδο καθώς τα δεδομένα εντοπίζονται φυσικά σε ένα κράτος μέλος μόνο. Εντούτοις, προέρχονται από όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ και για τον λόγο αυτόν μόνο μια λύση σε επίπεδο ΕΕ μπορεί να είναι βιώσιμη. Η Επιτροπή θα καταρτίσει, συνεπώς, νέα εντολή για συνεργασία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των ΗΠΑ σχετικά με τη βιωσιμότητα του TFTP.